

Azərbaycan Orta dəhlizin bütün potensialını reallaşdırmağa qadirdir

44 günlük Vətən müharibəsində qazandığımız tarixi zəfər bölgəmizdə, mübaliğəsiz demək olar ki, hətta dünyada yeni bir vəziyyət yaratdı. 10 noyabr 2020-ci ildə Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya arasında bağlanmış üçtərəfli Bəyanat təkcə Ermənistanın təslim olması deyildi. Bu həmçinin bölgənin dünya üçün olan əhəmiyyətindən yenidən istifadə edilməsinə imkan yaranması idi.

Məlumdur ki, Çinin "Bir kəmə, bir yol" meqalayihəsinin işlək olması ölkəmizin tutduğu mövqedən asılıdır. Azərbaycanda hələ bu layihə rəsmən bəyan edilməmişdən əvvəl lazımı hazırlıqlar görülmüşdür. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu nəqliyyat marşrutu Çinin "Bir kəmə, bir yol" layihəsinin icrasına geniş imkanlar yaradırdı. Üstəlik, yüklərin Xəzər dənizinin bir sahilindən digərinə daşınması üçün donanmanın imkanları da mövcud idi. Eyni zamanda Ələt Beynəlxalq Ticarət Limanının inşası və onun yük qəbul etmə və yükötürmə imkanlarının genişləndirilməsi dünya ticarətinin canlanması, Asiya ilə Avropa arasında yüklərin qısa və təhlükəsiz daşınmasına geniş imkanlar yaradırdı. Hazırda Orta dəhliz adlanan Çinin həmin layihəsi dünya ticarətinin canlanmasında özünün ilkin töhfəsini verir. Ancaq bu beynəlxalq marşrutun imkanları daha genişdir.

Bildirdiyimiz kimi, məlum üçtərəfli Bəyanatdan sonra bu dəhlizin yükötürmə imkanları genişlənməklə yanaşı, vaxtın da azalmasına imkan yaradır. Üçtərəfli Bəyanatın 9-cu bəndinə əsasən, Ermənistan Azərbaycan Respublikasının qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında nəqliyyat əlaqəsinin təhlükəsizliyinə zəmanət verir. Lakin aradan 3 il keçsə də, qonşu ölkə üzərinə götürdüyü öhdəliyi yerinə yetirmir. Ermənistanın baş naziri sözügedən sənəddə hətta belə bir bəndin olduğunu rəsmən inkar edir. Halbuki ortada, necə deyirlər, daşdan keçən bənd var. N.Paşinyanın bu dəhlizin açılmaması üçün gətirdiyi bəhanələrin heç bir əsası yoxdur. Əslinə qalsa, dəhlizin açılmaması N.Paşinyanın beyninin məhsulu deyil. Bu işə mane olanlar dünyanın siyasi mənzərəsinə yön verən böyük güclərdir.

Hazırda birləşmiş Qərb Rusiya və Çini cilovlamaq üçün bütün siyasi vasitələrdən istifadə edir. Həmin güclər üçtərəfli Bəyanatda yazıldığı kimi, Zəngəzur dəhlizinə nəzarəti Rusiya Sərhəd Xidmətinin həyata keçirməsinə imkan vermək istəmir. Məqsədləri bu nəzarəti ələ keçirib, Rusiyanın bölgədəki mövqeyini zəiflətmək, Çinin Avropaya və Türkiyə üzərindən Asiya, həmçinin Şimali Afrika ölkələri arasında genişlənəcək ticarətinə mane olmaqdır. Belə ki, ilkin hesablamalara görə, Zəngəzur dəhlizi Orta dəhlizin daşınma qabiliyyətini ildə 8-10 milyon tona qədər artırmağa imkan verə bilər. İndi Ermənistanın əli ilə həyata keçirilən bütün siyasi hoqqabazlıqlar da bununla bağlıdır.

Amma ölkəmizin vaxtında gördüyü mühüm işlər sayəsində ümidimiz təkcə Zəngəzur dəhlizinə deyil. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu tikintisinin təşəbbüskarı və müəllifi Prezident İlham Əliyevdir. Həmin yol bu gün dünyanın ən nəhəng nəqliyyat marşrutunun fasiləsiz işləməsinə imkan verir. Düzdür, yolun inşası zamanı bizə mane olmaq istəyən güclərin müqavimətini qırmaq lazım gəldi. Lakin Prezident İlham Əliyev bütün süni maneələri öz qətiyyəti ilə dəf edərək yolun tikintisinə nail oldu.

Rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Rəhman Hümətov Orta dəhlizlə bağlı deyib ki, Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş rayonlarında yerli və xarici şirkətlə-

rin iştirakı ilə irimiqyaslı infrastruktur layihələrinin icrası davam edir: "Qarabağda avtomobil və dəmir yollarının yenidən qurulmasına, regionun tarixi əlaqəsinin bərpasına sərmayə qoyuruq. Digər prioritet layihə Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonundan Türkiyəyə nəqliyyat kommunikasiyasının yaradılmasıdır. Bu əlaqə nəqliyyat-logistika sektorunun inkişafı üçün böyük imkanlar yaradacaq və Orta dəhlizin tərkib hissəsi olacaq".

Nazir müavini həmçinin bildirib ki, texniki baxımdan Zəngəzur dəhlizi daşıma müddətini də əhəmiyyətli dərəcədə azaldacaq: "Bunun sayəsində illik tranzit imkanlarında artım olacaq. Azərbaycan ölkə olaraq Orta dəhlizin bütün potensialını reallaşdırmağa, ticari əlaqənin həyati arteriyası kimi onun davamlı uğurunu təmin etməyə hazırdır".

Onu da vurğulayaq ki, dövlət tərəfindən görülən tədbirlər sayəsində son iki ayda Trans-Xəzər Beynəlxalq Tranzit Marşrutu ilə Çindən 13 blok qatarı göndərilib və görülən tədbirlər nəticəsində bu konteynerlərin Gürcüstan limanlarına çatması cəmi 12 gün çəkib. Məlumat üçün bildiririk ki, əvvəllər bu müddət təxminən 40-50 gün idi.

Xatırladaq ki, Orta dəhliz 2014-cü ilin fevral ayında Azərbaycan, Qazaxıstan və Gürcüstanın müvafiq strukturlarının iştirakı ilə yaradılıb. Sonradan layihəyə Ukrayna, Rumıniya və Polşa da qoşulub. Hazırda marşrut Çin-Qazaxıstan sərhədindən başlayır və Qazaxıstan, Xəzər dənizi, Azərbaycan və Gürcüstan ərazisindən keçərək Avropaya qədər uzanır. Bütün marşrut boyunca vahid tarif yaradılıb, "vahid pəncərə" prinsipi tətbiq olunur.

Tədrisən görülən işlər öz müsbət bəhrəsini verir. Ticarət tərəfdaşlarımızın bu marşruta olan güvəni daha da artır. Bunun sayəsində Orta dəhlizdə yükdaşımının dinamikası yüksələn xətlə davam edir. Ötən il Orta dəhliz vasitəsilə 2 milyon 750 min ton yük daşınıb ki, bu da 2022-ci illə müqayisədə 64 faiz çoxdur.

Prezident İlham Əliyev andiçmə mərasimində ölkəmizin Orta dəhlizin fəaliyyət göstərməsi üçün gördüyü işləri yüksək qiymətləndirərək demişdir: "Təbii ki, biz nəqliyyat sahəsində işləri davam etdirəcəyik. Bu gün Azərbaycan dünya miqyasında nəqliyyat mərkəzi kimi qəbul edilir. Bizə həm Qərbdən, həm Şərqdən, həm Şimaldan, həm Cənubdan müraciətlər daxil olur. Azərbaycan ərazisində bütün nəqliyyat infrastrukturunu işlək vəziyyətdədir. Sadəcə olaraq bəzi dəmir yollarında modernləşdirmə işləri aparılmalıdır və biz bunu da edirik. Dünyadakı geosiyasi vəziyyətin yaxın gələcəkdə dəyişməsi yəqin ki, mümkün deyil. Belə olan halda bizim nəqliyyat infrastrukturumuza olan ehtiyac daha da artacaq. Bizim üstünlüyümüz ondan ibarətdir ki, biz vaxtilə bütün lazımı infrastruktur layihələrini icra etmişik, həm Xəzər dənizində, həm dəmir yolu infrastrukturunda, həm avtomobil yolları, həm dəniz limanı, gəmiqayırma zavodu, hansı ki, bu gün tam gücü ilə işləyir. İlk dəfə olaraq o zavod işə salınanda sifarişlər onu 100 faiz işlə təmin edib".

Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"